

sopis »Gerichts-Zeitung« č. 1. r. 1895) aneb návrh podaný poslancem ryt. Proskovcem na říšské radě) úplně nepovšimnuty.

Blázni viz Blbci a Blázince.

Blbci.

I. **Pojem:** Blbostí slove onen duševní stav člověka, ve kterém není s to, aby následky svých činů poznal. Blbost rozeznává se od jiných vad duševních, zuřivosti a šilenství, tím, že u šilenců a zuřivců jest soustava duševní úplně porušena tak, že rozumu docela užívati nemohou, kdežto u blbců jest jen úplná slabost duševní. § 21. o. o. z. řadí blbce k těm osobám, jež pro vady duševní záležitostí svých jak náleží opatřovati nemohou, a jež zákon zvláště chrání.

Na způsobilost ku právům nemá blbost žádného účinku, ovšem ale na způsobilost jich ku právním činům, t. j. způsobilost předsebrati právní jednání s právními účinky.

II. **Právo hmotné, soukromé.**

1. **Práva osobní:**

a) Blbci, kteří jsou rozumu úplně zbaveni, neb kteří nejsou s to následky svých činů uvážiti, požívají zvláštní ochrany zákona (§ 21. o. o. z.).

b) Blbci nejsou s to platné manželství uzavřiti (§ 48. o. o. z.).

c) Blbost náleží mezi příčiny spravedlivé, které vyžadují, aby moc otcovská neb poručenská prodloužena byla (§ 173. a 251. o. o. z.).

d) Upadne-li osoba zletilá ve stav blbosti, tak že nemůže záležitostí svých ani opatřovati ani práv svých hájiti, zřídí se jí soudem opatrovník (§§ 269. a 270. o. o. z.). Blbým však se může považovati pouze ten, kdo po bedlivém vyšetření svého chování a po výslechu lékařů soudem k tomu ustanovených za takového soudně byl uznán. — Toto soudní prohlášení budiž veřejně vyhlášeno (§ 273. o. o. z.). Opatrovník má pak na starosti nejen správu jmění opatrovancova, nýbrž i jeho osobu (§ 282. o. o. z.). Opatrovnictví blbce přestává, nabyli-li opět rozumu, o čemž rozhodne soud po důkladném vyšetření okolností, na základě výpovědí lékařů ku vyšetření stavu opatrovancova soudem ustanovených (§ 283. o. o. z.).

e) Upadne-li otec v blbost, pozbývá moci otcovské na tak dlouho, až soud zrušení opatrovnictví dle § 283. o. o. z. nařídí (§ 176. o. o. z.).

f) Blbci jsou k poručenství nezpůsobilí, ježto svých vlastních záležitostí spravovati nemohou (§ 191. o. o. z.). Z téže příčiny nejsou schopni na se vzíti opatrovnictví (§ 281. o. o. z.).

2. **Právo věcné a dědické.**

a) Blbci nemají zdravého rozumu a nemohou tudíž sami o sobě nabyti držby věci nějaké, nýbrž musí býti zastupováni otcem, poručníkem aneb opatrovníkem (§ 310. o. o. z.). Toto zastoupení se nevztahuje jen ku nabytí faktické moci nad věcí, nýbrž i k vůli (animus), která se ku nabytí držby vyhledává. V případě tomto počíná se držení blbcovo okamžikem, kdy zástupce čin nabývací předsevzal; zástupce musí míti vůli nabyti držby nikoliv pro sebe, nýbrž pro svého chráněnce.

b) Blbci nejsou způsobilí činiti platná pořizení poslední. — Dokáže-li se, že projev stal se ve stavu blbosti, jest poslední vůle neplatnou (§ 566. o. o. z.). Tvrdí-li se, že zůstavitel, jenž zdravého rozumu pozbyl, čině poslední pořizení, úplně při smyslech byl, budiž to najisto postaveno zualci neb osobami úředními, jež stav duševní zůstavitelův náležitě byli vyšetřili, anebo jinými spolehlivými důkazy (§ 567. o. o. z.).

c) Blbci nemohou býti svědky poslední vůle (§ 591. o. o. z.).

d) Byla-li blbci zřízena substituce fideikomisární (§§ 608, 609. o. o. z.), pozbývá platnosti, dokáže-li se, že blbec v čase, kdy bylo poslední pořízení učiněno, byl úplně při rozumu (srov. § 567. o. o. z.) aneb dovolí-li soud blbci, jenž opět zdravého rozumu nabyt, aby jmění dle své vůle spravoval (srov. § 283. o. o. z.); substituce vša k nenabude znovu moci, kdyby upadnuv znovu v bezmyslnost pod opatrovníka byl dán, a mezi tím posledního pořízení neučinil (§ 616. o. o. z.).

3. Právo obligační.

a) Blbci, ježto nemají zdravého rozumu, nejsou způsobilí ani slib učiniti ani slib přijati, a nemohou tedy smlouvy uzavírat (§ 865. o. o. z.). Byl-li někdo za blbce aneb šíleného prohlášen (§ 273. o. o. z.), trvá jeho nespůsobilost potud, až soud opatrovnictví zruší (§ 283. o. o. z.). Smlouva blbcem v okamžiku, kdy tento byl při rozumu (intervallum lucidum), učiněná, jest neplatnou. Má-li to platnost však i v případě, kdy prohlášení za blbce již vyhlášeno bylo, jest sporno, ježto zákon při vadách duševních o světlých okamžicích žádné zmínky nečiní, a jen při pořízení poslední vůle (§ 567. o. o. z.) a při povinnosti k náhradě škody (§ 1310. o. o. z.) výjimky připouští.

b) Způsobí-li blbec škodu někomu, kdo k tomu svou vinou příčinu zavedl (na př. svěří-li někdo blbci obstarání obchodu), nemůže žádati náhrady (§ 1308. o. o. z.), protože blbci nemají zdravého rozumu, a nejsou tudíž schopni samostatně jednati (§ 1306. o. o. z.), při čemž nečiní se rozdílu, mají-li poručníka neb kurátora, čili nic. Jinak ale přísluší poškozenému náhrada od těch osob, jimž poškození lze k vině přičísti, t. j., jež zaviny poškození zanedbáním povinné péče a dozoru nad osobou jim svěřenou (§ 1309. o. o. z.), (jako ošetřovatelé, dozorcí, služebníci atd.). Rodiče, poručníci neb opatrovníci jsou jen tehda zodpovědni, chovají-li opatrovance pod svým vlastním dozorem, opomenou-li jej řádně opatřiti, aneb nešetřili-li při volbě opatření náležitě opatrnosti.

c) Proti blbcům, kteří z nedostatku duševních schopností práv svých hájiti nemohou, nemůže se vydržení nebo promlčení počítati, pokud se jim nezřídí opatrovník. Počalo-li se již vydržení nebo promlčení, běží sice dále, nemůže se však před uplynutím dvou let od té doby, kdy blbec opět za zdravého prohlášen byl, dokončiti (§ 1494. o. o. z.).

III. Řízení soudní sporné. Pro blbce platí tato zvláštní ustanovení:

1. Osoby, za blbce soudně prohlášené nemajíce způsobilosti ku právním činům, nemají též způsobilosti ke sporu čili způsobilosti státi k soudu, t. j. nejsou způsobilé pře vésti aneb jinak u soudu nastupovati. Práva jich dobývají a hájí zákonní jich zástupci (otec, poručník neb opatrovník). (§ 64 s. ř. a §§ 21., 147., 172., 173., 187., 188., 251., 270, a 273. o. o. z., § 77. č. 1. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. z.)

2. Mimosoudní doznání blbcovo jest neplatné, poněvadž předpokládá způsobilost svědeckou, kterouž blbci, co osoby zdravého rozumu zbavené nemají (§ 140. lit. a s. ř., § 41. čís. 1. říz. nesp.)

3. Blbci nemohou soukromý úpis dlužní (dle § 114. s. ř.) jako svědci spolupodepsati, poněvadž dle dv. d. ze dne 23. července 1789, č. 1038 sb. z. s., mohou býti svědky při podpisu listin jen takové

osoby, které řízení soudní za bezvadné uznává; osoby choromyslné jsou však svědky úplně zavržitelnými (§ 140. lit. a. s. ř.).

4. V řízení řádném jsou blbci svědky úplně zavržitelnými, poněvadž nemohou dle pravdy vypovídati. Namítá-li odpůrce zavržitelnost, nesmí býti blbec vůbec ku přísaze svědecké připuštěn (§ 140. lit. a. s. ř.). V řízení nepatrném nesmějí strany, které nejsou schopny svá pozorování vyjádřiti, aneb které nebyly schopny k tomu v době, ku kteréž se jich výpověď vztahuje, tedy i blbci, jako svědci býti slyšeny. (§ 41. č. 1. a § 54. říz. v. v. nep.).

5. Blbci nemohou býti připuštěni ku přísaze stran, ježto jsou ku přísaze vůbec nezpůsobilí, což vyplývá z ustanovení § 140. lit. a. a § 221. ř. s., ze všeobecného předpisu o výstraze před přísahou křivou (§ 3. zák. ze dne 3. května 1868, č. 33 ř. z.) a z přísežní znělky zákonem stanovené (§ 1. zák. ze dne 3. května 1868, č. 33 ř. z.).

6. Blbosť strany sporné jest důvodem zmatečnosti, poněvadž vš. s. ř. vyhledává při straně sporné způsobilost ke sporu, kteréž osoba blbá ovšem nemá (dv. d. ze dne 4. června 1789, č. 1015 lit. f. sb. z. s., ze dne 22. června 1789, č. 1024 sb. z. s. a ze dne 14. října 1803. č. 629 sb. z. s.).

7. Rozsudku v řízení nepatrném vynesenu, může býti stížností zmateční odporováno pro nezpůsobilost strany ke sporu a tedy i proto, že strana jest blbou (§ 78. č. 5. říz. v. v. nep.). Uzná-li vrchní zemský soud, že stížnost zmateční byla včasně podána a že jest řádně odůvodněna, zruší rozsudek a nařídí řízení nové před soudem prvním (§ 81. odst. 1. říz. v. v. nep.).

IV. Řízení soudní nesporné. V řízení ve věcech nesporných platí následující ustanovení:

1. Byl-li někdo pro choromyslnost dán v opatrovnictví, aneb byla-li moc otcovská nebo poručnická nad někým prodloužena, vyhotoví o tom soud edikt a oznámí to veřejnému notáři, v jehož okrese případ se stal (§ 184. cis. pat. ze dne 9. srpna 1854, č. 208 ř. z.).

2. Blbci nemohou při ověřování listin býti svědky totožnosti ve příčině osoby, jejíž podpis má býti ověřen. (§ 285. cis. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208 ř. z. a § 140. lit. a. o. s. ř.).

3. Notáři zakázáno jest předsevzítí jednání úřední s osobami, o nichž ví aneb důvodně za to míti musí, že pro nezletilost nebo z jiných příčin (n. př. pro blbosť) nejsou způsobilé ku právním činům (§ 34. odst. 2. not. ř.).

4. Blbci nemohou býti svědky spisu notářského, poněvadž nejsou s to, aby svědectví vydali (§ 57. lit. a. not. ř., § 140. lit. a. s. ř.).

V. Právo a řízení trestní. V právu trestním platí o blbcích následující ustanovení:

1. Blbcům, jakožto osobám rozumu úplně zbaveným, nelze přičísti čin trestný za zločin, poněvadž zlý úmysl pachatelův je zde vyloučen (§ 2. lit. a. tr. z.).

2. Vznikne-li pochybnost o tom, je-li pachatel při rozumu, aneb je-li na rozumu pomatený, budiž jeho stav duševní dvěma lékaři vyšetřen (§ 134. tr. ř.).

3. Rovněž v řízení trestním nesmějí jako svědci pod neplatností jejich výpovědí býti vyslýcháni blbci, poněvadž náleží mezi osoby, které nejsou s to pro svůj stav tělesný aneb duševní udati pravdu (§ 151.

č. 3. tr. ř.). Podobně ustanovuje § 170. č. 5 a § 247. odst. 2. tr. ř., že osoby, které jsou stíženy značnou slabostí paměti a pozorování, nesmějí pod neplatností přísahy býti do přísahy vzaty.

4. Upadl-li obžalovaný, který byl odsouzen ku trestu smrti nebo ku trestu žaláře neb vězení v době, kdy rozsudek měl býti vykonán, v duševní chorobu, má se výkon rozsudku odložit na tak dlouho, až se jeho stav zlepší (§ 398. tr. ř.).

Blokáda.

I. Pojem. Blokáda v širším slova smyslu jest uzavření jistého obvodu na pevnině nebo na moři ozbrojenou mocí, aby každé spojení na venek s obvodem tímto bylo přerušeno; v užším slova smyslu znamená blokáda pouze uzavření jednotlivého přístavu, pobřeží neb úžiny mořské a pod.

II. Druhy blokády.

1. Blokáda pevnosti. Blokáda pevnosti má místa, není-li obležení pevnosti možným anebo nutným. Účelem jejím jest, aby každé spojení s místem opevněným, v blokádě se nalézajícím, bylo přerušeno, tedy aby zabráněno bylo dovozu potravin, dodávání zpráv atd. Tímto obklíčením má býti vojsko a obyvatelstvo v pevnosti uzavřené k tomu donuceno, aby se vzdalo straně válečné. Blokády užívá se jen při pevnostech, jež jsou buď příliš rozsáhlé aneb při jichž poloze, jako při pevnostech skalních aneb horských, nelze se nadíti, že se brzy vzdají.

Od blokády třeba rozeznávati pouhé obležení, při kterém jedná se pouze o dobytí určitého místa opevněného, kdežto při blokádě běží hlavně o to, aby nepřítel donucen byl k uzavření míru. Každá moc neutrální jest dle práva mezinárodního povinna všeho se zdržeti, čím by blokáda pevnosti se rušila.

2. Blokáda přístavu anebo pobřeží rozeznává se od blokády pevnosti tím, že se při ní nevyhledává formálního vyhlášení války; pouze blokáda pevnosti jeví se jako následek vyhlášené války. — Blokády přístavu nebo pobřeží může se tedy užítí jak před ohlášením, tak i po vyhlášení války. Před vyhlášením války používá se blokády často ku repressáliím neb k tomu, aby se zamezilo jistým hrozcím porušením právním, ku př. tajnému zbrojení. Blokádu druhu tohoto neuznává však právo mezinárodní.

Pro blokádu přístavu nebo pobřeží platí následující zásady:

a) Blokáda počíná se tím okamžikem, jakmile přístav nebo pobřeží skutečně uzavřeny byly.

b) Formální ohlášení (notifikace) blokády mocím neutrálním jest mezinárodním právem dovoleno. Tímto formálním ohlášením, které se činí buď cestou diplomatickou nebo veřejně, nabývá blokáda platnosti též proti mocím neutrálním.

c) Blokáda pozbývá účinku oproti mocím neutrálním, byla-li přerušena mocí blokádu provádějící buď úmyslným neb zavinělým vzdálením se vojska obléhacího; blokáda však nepozbývá platnosti, byla-li přerušena nějakou mocí vyšší (force majeure), na př. nehodou živelní (bouří, ohněm).

d) Byla-li blokáda zrušena, není potřebí to zvláště oznámiti mocnostem neutrálním.

e) Námitka, že loď ku přístavu plující o blokádě nevěděla, jest vyloučena, leč že by blokáda byla formálně ohlášena v okamžiku, kdy loď vyplula, aniž by o blokádě byla zvěděla.